

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravnistvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši, „Gledališka stolba“.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabimo na novo naročbo, stare gospode naročnike pa, katerim bo potekla koncem meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času ponové, da pošiljanje ne preneha.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za Ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za vse leto	13 gld. — kr.
„ pol leta	6 „ 50 „
„ četrt leta	3 „ 30 „
„ jeden mesec	1 „ 10 „

Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrt leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Za vse leto	15 gld. — kr.
„ pol leta	8 „ — „
„ četrt leta	4 „ — „
„ jeden mesec	1 „ 40 „

Upravnistvo „Slov. Naroda“.

V Ljubljani 29. avgusta.

Za vsega našega narodnega gibanja opazuje, se, da je v naših vrstah vedno nekoliko koristolovcev, vetrnjaških in samopridnih ljudij, ki s tem, da se kažejo navdušene narodnjake, le teže za svojimi sebičnimi nameni, bodisi da splezajo na višjo stopinjo, da se jim nakloni sedež v zbornici, bodisi da pospešujejo kako podjetje in svojo gmotno korist. Ker za take vrste ljudi nemamo v naši pristični izrazi, pravimo jim navadno „Geschäfts-Slovenen“ in dan na dan imamo priliko, prepričevati se, da njih število ni neznatno, da so celo taki mejnjimi, ki so do piščice podobni lokavemu in lopovskemu Gripu, ki je kot svarilen izgled tako krepko narisán v „Tugomeru“, ki se žal, še vedno premalo čita.

Tak „Geschäfts-Slovene“ je tudi dr. Matija Abuja, katerega so si koroški Slovenci v dobri veri, da jih bode pošteno zastopal, poslancem izbrali. A jedva je po narodnej lestvici splezal do sedeža v zbornici, pokazal je že svoje konjsko kopito, zasukal plašč in svojim osupnenim volilcem kar v oči povedal, da jih je prevaril. A čujmo, kako o tem čudnem poštenjaku piše „Mir“:

Novi poslanec dr. Abuja je 13. t. m. razglasil neko poslanico v časniku „Deutsche Zeitung“. (!)

V ta Dunajski časnik dopisujejo nemško-liberalne glave iz Celovca. V tej poslanici pravi, „da je on za „napredno“ stranko, da ne more hoditi s klerikalci in konservativci (no, no!) da obsojuje narodni prepir in da je proti temu, da bi se na Koroškem nagajivo in hudovoljno kalil narodni mir (aha!); da se je on izučil v nemških šolah, da ima gorke simpatije ali ljubezen do Nemcev (ali do Slovencev pa nič?), da on pripozna, da gre na Koroškem Nemcem vodstvo, to je prva beseda, in da on pripozna vse, kar je v tej besedi zavito.

Na to izjavo moramo odgovoriti, da mi v „Miru“ nismo proglasili dra. Abuja za svojega kandidata. Ko je bil pa izvoljen, smo bili veseli, ker smo ga imeli vsaj za zmernega rodoljuba. Saj je zabajal v Čitalnico in pustil se je voliti tudi v odbor za Jarnikovo stoletnico. Kdo bi bil potem mislil, da je glasilo tega moža glasovita „Deutsche Zeitung“, ki bi najraje vse Slované kar v žlici vode utopila.

Kaj bi rekli na izjavo g. doktorja? V njej se premlevajo tiste fraze, ki jih leto in dan beremo v liberalnih listih. Če Slovenci terjamo svoje v postavih zagotovljene pravice (§. 19. drž. osn. postave), pravijo nasprotniki, da kalimo deželni mir. Ali mar tudi g. doktor tako misli? Mi pravimo, da je mogoče, da živita dva naroda z enakimi pravicami v jedni in isti deželi, kakor v Švici in Belgiji. Ali mar g. doktor ni teh mislij? Ali se gospodu doktorju mar zdi, kakor Mariborskemu hammarbosu dr. Schmiedererju, da mora jeden narod gospodovati, drugi pa hlapčevati, in ali boče srečo hlapčevanja privoščiti svojim slovenskim rojakom? Beseda „deutsche Führung“ (nemško voditeljstvo) je namreč le nekaj lepše rečeno za „deutsche Herrschaft, Hegemonie“ (nemško gospodstvo). Naš narod je politično zrel in ne potrebuje tujih voditeljev in jerobov. To je pokazal pri zadnjih volitvah, ko je šest slovenskih sodnij volilo narodno, samostojno. Te sodnije so: Kapla, Pliberk, Doberlaves, Velikovec, Borovlje in Rožak. V Kapli je 9 volilcev (t. j. volilnih mož); volili so vsi narodno. V Pliberku je 46 volilcev; 35 je bilo narodnih, 11 nasprotnih. V Doberlivesi je 23 volilcev; 15 je bilo narodnih, 8 nasprotnih. V Velikoveci je 35 volilcev; 19 je bilo narodnih, 16 nasprotnih. V Borovljah je 24 volilcev; 17 je bilo narodnih, 7 nasprotnih. V Rožaku je 18 volilcev; 16 je bilo nar., 2 nasprotna. Če se pomisli,

kak velikansk aparat imajo nemški liberalci na razpolaganje za volilno agitacijo, pa vender pri Slovencih neso dosti opravili, je to pač jasen dokaz, da so naši slovenski Korošci politično zreli in zavedni, da znajo stati na lastnih nogah.

Le toliko milosten je gospod doktor, da pripozna, da je rojen Slovenec. To pa ni nobena zasluga za njega, in nobena dobrota za nas. Bog daj, da bi naš strah le prazen bil! Vendar pa vidimo, kako žalosten sad nam donšajo nemške šole za slovenske otroke, in kako prav da imamo mi, ko tirjamo za Slovence slovenske šole. Gosp. dr. Abuja pravi sam, da ima za nemštvo zato tako ljubezen, ker se je učil v nemških šolah. Mi bi pa želeli, izgojiti takih izobraženih koroških Slovencev, ki bi nekoliko ljubezni ohranili tudi za svoje slovenske rojake, kateri so pomoči bolj potrebni kakor Nemci. To je pa mogoče le po slovenskih šolah. Če se je človek skozi 16 let učil vedno le v nemškem duhu in nemškem jeziku, potem se ne smemo čuditi, če zgubi vso ljubezen do milega maternega jezika. Tako se je koroškim Slovincem od nekdaj godilo. Pošiljali so svoje sinove v šole, da bi v njih izgojili svoje branitelje in podpornike; pa mladeniči so se v nemških šolah izgojili tako, da ljubijo le nemštvo, pa malo marajo za slovenščino. To je že slavní koroški Nemec Vincenc Rizzi tako popisal: „Der germanisirte Emporkömmling vergass auf Jene, aus denen er hervorgegangen, er stand zu Jenen, durch die er emporgekommen. All sein Wissen, all sein Einfluss war für seinen Stamm verloren.“ (Deutsche Monatschrift 1850, pag. 163.) Pa ne obupajmo! Še ima slovenski rod na svoji strani rodoljubno duhovščino, ki ga poučuje, vodi in brani. Tudi priprosti nepokvarjeni kmet, ki se v nemških šolah ni odtujil svojemu rodu, začel se je gibati in zavedati. Le malo časa še in naš narod bo sam čutil in vedel, kaj mu je v korist in kaj v škodo; in ta narod bo potem slovo dal vsem takim zastopnikom, ki se neso sramovali ponižati svoje rojake za deželane druge vrste.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 29. avgusta.

V českem deželnem zboru pride letos zopet volilna reforma na vrsto. Najbrž bode zavržena, ker

LISTEK.

Dauphinoва smrt.

(Balada v prozi spisal Al. Daudet.)

Mali Dauphin je slab, mali Dauphin umira . . . V vseh cerkvah vsega kraljestva vzpostavljeno je dan in noč sv. Rešnje telo in velike sveče goré za ozdravljenje kraljevskega deteta. Ulice stare stolice so tožne in molčljive, zvonovi ne zvoné, vozovi premikajo se korakom . . . pri vhodu v palačo gledajo meščani vzvedavo skozi omrežje na vratarje s pozlačenimi pasovi, ki se na dvori z resnimi obrazi razgovarjajo.

Vsa palača je vznemirjena . . . komorniki, dvorjani vzstopajo in se shajajo, begajoč po mramornih hodnikih . . . Mostovži so polni pažev in dvorjanov v svileni obleki, ki hode od skupine do skupine, šepetaje povprašujoč, kako mu je . . . na širokih peronih priklanjajo se dvorne dame, oblite s solzami ter si otirajo oči s krasnimi, vezanimi rutami.

V grévnici zbranih je nebrojno zdravnikov v uradni obleki. Skozi okna je videti, kako mahajo z dolgimi črnimi rokavi in kimajo učeno s čopastimi lasuljami . . . Vzgojevatelj in nadkonjar malega Dauphina se vzprehajata pred dvermi, pričakujoč razida fakultete. Kuhar hodi okrog njih, a ju niti ne pozdravi. Nadkonjar kolne kakor Turek, vzgojevatelj citira Horacijeve verze . . . Odzola od konjaren pa se čuje zategneno žalostno rezgetanje. To je rujavka malega Dauphina, koje zabe konjarji in ki pred praznim žlebom otožno rezgeče.

In kralj? kdé pa je Njegova kraljeva Milost? Kralj zaprl se je popolnem sam v sobo v najzadnjem kotu palače . . . Veličestva nemajo rada, da bi jih kedó videl plakati! . . . S kraljico je užé drugače . . . Sedeč pri glavi malega Dauphina moči svoj krasni obraz s solzami in ihtí popolnem glasno pred vsemi kakor suknarica.

Mali Dauphin počiva sè zaprtima očesama v svoji čipkasti postelji, bledeji nego pernice, na katerih leži. Vidi se, kakor bi spal, a ne spi! Mali Dauphin ne spi . . . Obrne se k majki in videč, da

plače, reče: „Mamica, čemu pa plačete? Ali v resnici mislite, kakor drugi, da umrem?“ Kraljica hoče odgovoriti, a ne more radi ihtenja niti vzpregovoriti.

„Ne plakajte vender, mamica; vi zabite, kà sem Dauphin in kà Dauphini ne morejo kar tako umreti“ . . . Kraljica ihti še huje, mali Dauphin pa se jame bati: „Hoj!“ déje, „jaz nečem, da bi prišla po mene smrt, jaz ji zabranim, da ne pride póme . . . Naj pride takoj sem štirideset najmočnejših vojakov in naj se postave kot straža okrog postelje! . . . Naj straži pod našimi okni po dnevi in po noči sto težkih topov s prižganimi zažigalnicami! In gorje smrti, ako se upa približati k nam!“ . . .

Kraljica zakima, da bi ubogali kraljevo dete. V trenutki je slišati ropot težkih topov na dvori, in štirideset velikih vojakov, sulice v róci, postavi se okrog po sobi. Stari sekači sè sivimi brkami. Mali Dauphin zaploska, videč jih, z rokama. Jednega vspozna in zakliče: „Lotrinčan! Lotrinčan!“ Vojak prikorači k postelji. „Kakó te imam rad, stari moj Lotrinčan . . . Pokaži malo veliki svoj meč . . . ko bi me hotela smrt vzeti, morate jo za-

je za njo treba dvetretjinske večine in navzočnosti treh četrtin poslancev. Nemci bodo najbrž tedaj ostavili deželno-zborsko dvorano in volilna reforma bode pokopana. Čehi pa hočejo vsako leto to stvar spraviti na dnevni red, dokler se Nemci ne udajo in je ne vsprejmo.

Kakor poljski listi poročajo, je že gotovo, da se bodo seje **gališkega** deželnega zbora razdelile v dvojno zasedanje. V prvem se bodo rešili: načrt zakona o konkurenci pri cerkvenih zgradbah, zakon o urejenju rudarskih razmer, predloga o reformi zakona za vzdrževanje in gradnje deželnih cest in predlogi deželnega odbora o regulovanju galiških rek. V drugem zasedanju se pa bodo rešili: deželni proračun za leto 1885, predloga, da se vzame večje deželno posojilo in poviša deželna priklada s 27% na 32%, novi deželni ljudsko šolski zakon in volilna reforma.

Na **Solnogradskem** je jako živahno volilno gibanje. Obe stranki napenjati vse sile, da zmaga pri volitvah v deželni zbor. Liberalci upajo konservativcem odtrgati vsaj jeden volilni okraj, konservativci se pa nasproti nadejajo spodrinuti liberalce še iz sedanjih pozicij. V veleposestvu bodo najbrž zmagali konservativci, pa večina nikakor ne bode velika.

Z nekako radovednostjo mnogi pričakujejo odprtja **ogerskega** državnega zbora. V njem je sedaj stranka antisemitov precej močnejša, kakor je bila do zdaj, in skrbela bode, da se ne bodo preveč mirne. To že sluti tudi večina državnega zbora in zato hoče predlagati, da se poostri zbornični red in se tako odvrnejo škandali. A to se ne dá tako hitro izvesti ter do tistega časa se morda že marsikaj prigodi, kar ogerskemu državnemu zboru ne bode ravno v čast. Tako imenovana zmerna opozicija utegne vladi napravljati grenke ure. Res, da pri poslednjih volitvah ni nič pridobila, po številu še celo izgubila, a voljeni so vsi njeni najizurjenjši govorniki, dočim so ravno najbolj spretni politiki vladne stranke podlegli. Opozicija bode nadkrijevala v zmožnostih večino, in to gotovo ni brez pomena. Važno je pa tudi to, da se bode zmerna opozicija sedaj skoro vsa združila okrog jednega vodje grofa Alberta Apponyi-ja, kateremu velikih političnih zmožnostij nikdo odrekati ne more, ter ne bode več razcepljena v dva tabora, kakor je do zdaj, ko je jeden del vodil Desider Szilagyi, drugega pa Apponyi. Pri zadnjih volitvah so od te stranke izvoljeni samo Apponyi-jevi pristaši. Zjedinjena opozicija bode silnejša, nego je bila poprej, če tudi je za nekaj poslancev manjša, in vlado čakajo tedaj v državnem zboru razne težkoče. — Po jutrnjem pride ministerski predsednik Tisza na Dunaj, kjer ostane dva dni.

Vnanje države.

„Pester Lloyd“ je izvedel od svojega Dunajskega dopisnika, da je **shod treh cesarjev** že popolnem dogovorjena stvar. Vladarji se snidejo drugi mesec, kje, to se še ne pove. Idejo, da se snidejo avstrijski, ruski in nemški car je sprožil Giers na svojem zadnjem potovanju v Varzino. Shod je imel že biti v marci, pa ga je preprečilo anarhistično gibanje, ki se je baš takrat jako očitno pojavilo, zato bodo pa sedaj jeseni. Avstrijskega cesarja bode mej drugimi spremljal tudi nadvojvoda Albrecht, o katerem je znano, da je prijazen Rusiji. Pri shodu bodo baje tudi vsi trije ministri vnanjih zadev.

Višji policijski načelnik v Varšavi je dal po plakatih naznaniti, da konci tega meseca tja pride **ruski** car. Dovoljeno je okinčati hiše in zvečer razsvetljava, sicer so pa storjene najstrožje naredbe za carjevo varnost.

Bolgarsko narodno sebranje snide se z začetkom oktobra. Kakor je znano je prejšnji ministerski predsednik Cankov vsled kompromisa s konservativci predložil sebranju nek predlog zakona o premembi nekaterih določb ustave. Sedanji ministerski predsednik Karavelov smatra to za protizakonito, kajti ustavo premenjati ima pravico samo veliko narodno sebranje. Da se pa te nasprotja po-

ravnajo, hoče Karavelov predložiti v tem zasedanju sebranju načrt zakona, da se skliče veliko narodno sebranje, in to bode potem imelo konečno rešiti, katere določbe ustave in kako naj se spremenijo.

V nedeljo bode v Bruselji velik shod **Belgijskih** liberalcev, da protestuje proti novemu šolskemu zakonu. Sklenil bode adresno na kralja, da naj ga ne sankcionira. Udeležitev bode neki silno velika, samo v Antwerpenu se je baje toliko udeležencev oglasilo, da bode treba 16 posebnih vlakov, da jih peljejo k shodu. Bruseljska garda bode obožena, da vzdržuje red.

Francoski pomorski minister je brzojavno izrekel admiralu Courbetu svoje popolno zadovoljstvo, da je s takim sijajnim uspehom začel vojne operacije proti Kitaju. Škoda, katero so Francozi Kitajcem napravili z bombardovanjem je jako velika in znaša nad 50 milijonov frankov. Sedaj pa mislijo Francozi napasti in zavesti jeden del otoka Formosa in silno odvzeti premogove jame v Ke-Lungu, in jih tako dolgo obdržati, dokler Kitaj ne plača odškodnine. Kitajci se še sedaj nečejo udati, kajti zanašajo se na Angleže, da jim pridejo na pomoč. — Angleški listi začenjajo jako hudo pisati zoper Francoze, uzrok temu je, ker se je pavola vsled francoskega spora s Kitajem podražila. Očitajo Francozom razne grozodejstva pri bombardovanju Fu-Čeva. Angleži pa že preté tudi s silo. „Times“ so izvedele, da angleška vlada pošlje v kitajska morja veliko brodovje, mnogo najtežjih oklopnih. Ali bode to res storila, ne vemo, najbrž bode ostalo pri samem žuganju. Francoski listi pa tudi ne molče na napade angleških časopisov. Opominjajo jih, da so razrušili Aleksandrijo, trgovsko mesto, v katerem živi nad 60 tisoč Evropejcev, in potem pustili ropati Arabom po razvalinah.

Angleški admiral Wolseley odpotuje v nedeljo čez Trst v Egipt. Iz Trsta se bosta z Northbrookom prepeljala na parniku „Iris“ v Aleksandrijo. Poročila iz **Sudana** so jako redka, kajti vse poštno in brzojavne zveze so pretrgane, in jedva vemo, da je Gordon še živ. Po dolgem času izvemo iz nekega brzojavnega poročila majorja Kitchenera, da je v Elhodo prišel neki sel iz ustaškega tabora in sporočil, da je 11. t. m. general Gordon dobro otepel ustašnike in da sta dva njih poveljnika bila ubita. Ali se bode pa ta vest potrdila, moramo še počakati.

Dopisi.

Z Notranjskega 27. avgusta. [Izv. dop.] Za naš narodni princip boreči se borilci propali smo. Marsikdo bode vprašal: je li to mogoče, da je „zavedna“ Notranjska, na katero se je cela Slovenija tako ponosno ozirala, kar čez noč v vladno malho skočila? Na to moramo z boleznim srcem odgovorjati ter v svojo največjo tugo pripoznati, da to je, žalibog, istina. Ta poslednja volitev razkrila nam je mnogo, za česar mi nismo vedeli in česar bi nikdar ne mogli verjeti, ako ne bi bili z lastnimi očmi videli in na svoja uha slišali. Strmeli smo videti tako različnega mnenja iz cele Notranjske zloženo stranko, katera je na vladno povelje vse sile napela proti naši neomahljivo narodni stranki. O, koliko Petrov videli smo pri oni stranki, kar povešali so oči, ko so se naša z njimi srečevala. Kaj vse ne naredi častihlepnost in kruhoborstvo. Po krivem nadevali so nam pridevek „zavedni“, kar bi mnogo, mnogo naših bratov na Štajerskem in v Primorju veliko prej zaslužilo, kakor pa mi. Na mestu „zavedne“, stoji zdaj žalibog veterinarska Notranjska.

Z ironičnim smehom pogledal sem prijatelja, kateri mi je še pred volitvijo rekel, kar so pa i drugi slišali: „Par tisočakov v roke, pa bode izvoljen tudi priporočani eksekutor!“ Po volitvi

in dolgo z njim po tistem govori... Vender sredi govora seže mu kraljevo dete jezno v besedo: „Kaj,“ vskligne, „biti Dauphin torej ne popolnem nič?“ In neče ničesar več slišati, obrne se k steni in plaka vroče. Tine Črv.

Volapük.

„Prekosili res bomo vse narode,
Najstariji med jeziki jezik bode,
Ki se iz te čobódre bo narédil.

Ker bomo tak govorili v Emoni
Ko žlobodrali so tam v Babilóni,
Ko bil jim Bog je govorico zmedel.“
Dr. Preširen.

Te resnične besede našega slavnega in neumrljivega pesnika posebno veljajo dandanes trudljivemu prizadevanju nekaterih prenapetih jezikoslovcev, kateri želé ustanoviti svetovni jezik. Ta naj bi nadomestil in tako rekoč spodrinil vse druge zdaj običajne jezike in omogočil občno mejsobojno sporazumljenje vseh narodov po vesoljnem svetu. Jezikoslovci so dozdej izumili že tri svetovne jezike: novo latin-

nam je pa to potrdil tudi g. Mulaj, c. kr. poštar in župan v Logatci, kateri se je javno izrekel: „Oni, kojega vlada želi, mora biti izvoljen, kar mora vsak kolikaj zreli politik dobro vedeti, in ako bila mene vlada mesto Obreze izbrala, bi bil jaz danes se na oni poslaniški stol usel, na kojega se je g. Obreza.“ Tako je govoril mož, ki se je lansko leto silil za narodnega kandidata. Po teh besedah sodeč, mora slednji uvideti, kak silen pritisek je bil letos od vladine strani.

No, da je naša Notranjska za vselej izgubljena, to je, da bode vedno po vladni piščalki plesala, tega ne treba misliti. Tudi ne treba misliti, da bi se naši moške pustili podmititi, kakor je omenil v šali gori rečeni prijatelj. Bog obvaruj, tako daleč nismo še prišli. Le malo se je sicer pokazalo pri zadnji volitvi pravih odločnih mož, a ti bodo gotovo toliko na druge uplivali, da se bodo povrnili v neke danj tabor. Svoji k svojim! Britek je sicer ta poraz, ali to naj nas ne oplašči, to nas mora še boljjačiti, da odločno stopamo po starem narodnem potu.

Pravijo nam, da se netaktno obnašamo proti sedanjim, nam tako dobrohotnim vladam, katera nam more in nam je tudi voljna veliko pomagati. Mi se ne smatramo nezmožljive in videli bodemo, kdo da je na krivem potu. Mi že sedaj nismo taki protivniki vlade, kakeršne nas nekateri rišejo, ali ako bode ona za nas res toliko storila, kolikor se nam sedaj obeta, potem smo pripravljeni tudi mi jo kakor drugi oboževati. Dokler se pa ne bomo o tej tako poudarjene vladini dobrohotnosti popolnem prepričali, to je, dokler se nam ne da, kar nam gré po božji in človeški pravici, in dokler bode visoka vlada podpirala ter izdajala za naše žulje organ, ki seje in bode sejal le sovraštvo in razdor mej nas, ostali bodemo neverni Tomaži, kajti mnogotere skušnje nas uče in tudi prislovica pravi: Kdor dosti obljubljuje, ta malo dá.

Iz Ptuja 27. avgusta. [Izv. dop.] K volitvi, ki se je vršila 21. t. m. pri nas, omeniti mi je še nekaterih epizod. Tako je stari lisjak dr. Strafela glasnodonečim glasom klical proti svojim somišljenikom od mize, pri kojoj je bila komisija, ki je ukrenila, da se s pooblastili ne bode volilo: „unser volk kann sich dann an der wahl nicht betheiligen; der beschluss der commission ist ungesetzlich.“ itd., strašno grozeč se volilnej komisiji. Pripominjati pa moramo, da je večino v komisiji imela nemško-liberalna stranka in ne naša. Vsaj so gospodje gotovo vedeli, kaj delajo.

Druga epizoda: Volilec, priprost mož, ni hotel na volišče. Kar najedenkrat prideta dva tukajšnja moža ponj, jeden se zove Fürst. Ta dva nobel gospoda primeta moža prostaka pod pazduho in ga peljeta nolens volens na volišče. Celo pot šepetata mu na ušesa: Ausserer in zopet Ausserer. „Visoka“ gospoda sta obračala, a priprosti mož je obrnil. Prišedši na volišče in povprašan, koga hoče voliti, odgovori mož z močnim glasom: gospoda Kunsteka. Ko bi ju ti, dragi čitatelj, videl, ona dva „visoka gospoda“. Z zobmi sta škripala.

Tretja epizoda: Ko so se ljudje (namreč nemčurji že naveličali burk, spremljajo Aussererja na kolodvor se ve da z godbo, kajti ta dan brez muzike ni šlo, vsaj je Ausserer sam dal v ta namen 50 gld. Na kolodvoru pa so morali nekaj časa čakati, kajti vlak je bil takrat še blizu vrlega Središča, tam kjer je bil dr. Ausserer „jednoglasno“

bosti, né-li res?“ In po nagrbnem lici kaneta mu dve veliki solzi.

Na to pristopi k malemu Dauphinu duhovnik in dolgo po tistem govori z njim, kažoč mu razpelo. Mali Dauphin poslušal jako začudeno, kar najedenkrat mu seže v besedo: „Dobro razumem, kaj mi pravite, gospod abbé; vender ali bi ne mogel morebiti umreti moj mali prijatelj Beppo mesto mene, ako bi mu dali dosta denarja?“... Duhovnik govori po tistem z njim dalje, mali Dauphin pa postane še začudeneji.

Ko je duhovnik vzgovoril, odgovoril je mali Dauphin z globokim vzdahom: „Vse, kar mi pravite, je jako žalostno, gospod abbé, jedno le me teši, da bodem tam gori v zvezdnatem raji tudi Dauphin... Vem, da me ima Bog rad in da ne more drugače, nego z menoj občevati po stani.“ In obrne se k materi ter dostavi: „Naj mi prineso mojo najlepšo obleko, suknjico iz belega hermelina in baržunaste čevljičke; hočem se pred angeli lepo obleči in vstopiti v raj v obleki Dauphina.“

Duhovnik se tretjič nagne k malemu Dauphinu

ščino, novo nemščino in „volapük.“ Volapükovci se posebno trudijo prva dva jezika popolnem ugonobiti, nadkrijati in upeljati svoj jedino popolni in zveličavni jezik po celem svetu. Prijatelji volapüka se nam zdé, kakor oni grešniki, kateri nosijo čez ramo obešeno dvožerno malho, zadaj s svojimi in spredaj s tujimi grehi napolnjeno. Svojih slabostij in napak zadaj ne vidijo, za pregrehe svojega bližnjega se pa prav skrbno brigajo.

Izumitelj svetovnega jezika „volapük“ je župnik Ivan Martin Schleyer iz Litzendorfenu pri Konstancu na Badenskem. Oče novej čobódri, kakor bi jej rekel naš slavni pesnik, je sklical 26. t. m. privržence in prijatelje volapüka k prvemu mejnarodnemu zboru v Fridrichshafen pri Bodenskem jezeru. Shod je zboroval 26. in 27. t. m. o svetovnem jeziku. — Za ta zbor je sestavilo prvo avstrijsko društvo svetovnega jezika volapüka v Meidlingu posebno spomenico, katera baje temeljito dokazuje (?), da mej dozdej izumljenimi tremi svetovnimi jeziki — mej svetovno nemščino, svetovno latinščino in volapükom — le zadnji svetovni jezik združuje v sebi vse po-

voljen. I nu, zakaj bi se poslušec ne zasukal po peščenju zemlji, s staro ženičico plesal je „steierisch“. Takoj dobil je več posnemovalcev in plesali so tako, kakor Izraelci okrog zlatega teleta.

Drugi dan pa so stare babure v našem nemškem mestu pripovedovale, da je čez noč mnogo ljudij zbolelo, nekateri so trdili, da na koleri, drugi zopet, da jih lasje bolé. Bog vé, katero je pravo, jaz mislim, da zadnje. Še nekaj zanimivega se mi pripoveduje, pa to ohranim za drugi pot.

Iz Metlike 26. avgusta. [Izv. dop.] Odgovor slavnemu mestnemu zastopu v Metliki.) Metlika mora biti v velikej nevarnosti, ker se je tako iznenadi mestni zastop v „Ljubljanskem listu“ oglasil, gotovo spet „Turki pridero!“ Kaj še? Turkov se pač ni treba, saj so bili l. 1578 iz Metlike za vselej pregnani. Kje pa je potem nevarnost? Nek „mlad fant“ je zamočil pero in v „Slovenskem Narodu“ št. 184 laskavo oceno dal napadenemu N—lu kakor možu, ki je skušal koristiti svojemu rojstnemu mestu. To je casus belli: mestni očetje namreč ne puste, da bi se N—lu kaj dobrega pripisalo in v mrzličasti razpaljenosti svoje trpajo v svoj dopis vse skup trdeč, da so ukljub pikanja Brenceljnovoga, streljanja Jurijevega in pisem Škratovih in hudičevih stanovitni Slovenci, da so pravi in najbolji prijatelji Hrvatov in c. kr. tukajšnji uradniki, da so vsi ljubeznjivi in prav prijazni.

Ko bi to vse le res bilo, čast! Pa ni.

Prosim pogledati sejni zapisnik mestno-občinskega odbora z dne 16. januarja 1872 št. 17 in našli bode, da se je slovensko uradovanje sklenilo in zares tudi izvrševalo. Prosim na čiji predlog? Na moj!

In kaj ste naredili iz tega sklepa? Iz golega domo- in rodoljubja dopustili ste, da je prešla slovenska pisava v nemško, da celo na slovensko ulogo dobil sem nemšk odlok, kar sem pismeno grajal. Hoc stat. Taki Slovenci ste Vi!

Vi prijatelji Hrvatov? kaka ironija! Zarad Hrvatov ste iz čitalnice izstopili in osnovali posebno društvo Conversationsverein, v čegar imenu se je v „Laibacher Zeitung“ in „Laib. Tagblattu“ Hrvatom klicalo „die Kroaten gehören auf die Wirthshausbank“ in hrvatska pesem zvala se je „Gejohle“. Ko se je čulo, da nameravajo na tisočletnico sv. Cirila in Metoda prišli prehovljeni Zorasi napraviti pokojnemu škofu Janezu serenado, ropotalo je v prošnji od jeze, da so šipe sklepetale. To je Vaša iskrena ljubezen do Hrvatov!

Vse drugače Vam pa bije srce za gg. uradnike in že veste, zakaj jih hvalite — zakaj pa niste hvalili g. Senčarja, saj on je narodu po volji uradoval? —; toda vsa Vaša hvala ni mogla zabraniti, da bi se ne bile vsled opravičenih pritožeb napake tukajšnjega okr. sodišča po ukazu višjih oblastij preiskavale in tudi konstatirale.

Trobite kakor Vam drago, Vašemu svetočanstvu sami ste največjo krepost uzeli, ker ste možu, kateri je bil v našem okraji kot uradni vodja razven treh oseb vsem persona per grata, danes zaslužen hvalo dali, prav kmalu potem ste ga pa tako slabo opisali, da se je vsled tega njegovo imenovanje preprečilo, in on je škodo imel. Ta mož, kateri je pa po božji in ministri volji čez noč dosegel srečo, o kateri mu se prej še sanjalo ni, živi je dokument Vašega nedoslednega

nezdušnega ravnanja! Kako pa ne bi bili nedosledni, saj stoji na čelu zastopa mož, kateremu ni nič svetega, ni sv. maša ne, sicer bi o njej saj javno kakor se spodobi spoštljivo govoril, in pregovor pravi, da riba od glave smrdi. Pa res že zet mu — za zdaj ne bom imen citiral — je v gostilni vpričo ljudstva pravega Boga tajil in kričal: Kdo je Bog? jaz ga ne poznam, Bog je moj kruh! — gospod prošt to ve, pa so si dobri; — drug zastopnik je ljudi podpisoval, pri sodišči tožen in vprašan zakaj pobranih denarjev, po njem podpisanih ljudem izročil ni, izjavil je, da jih ni poznal (sic!), zato se njegov podpis za druge ljudi na pošti vsled sodne razsodbe več ne sprejme; drugi zastopniki so se zaradi raznih javnih očitanj celo zaradi poljske tatvine pri občini in pri okrajnem sodišči tožarili — in zdaj imate mozaik velevrednega zastopa miru in sprave pred očmi.

Ako se takim osebam klanjati nočem, kar jih strašno grize, se pa tudi ne hvalim, in menda to je krivo, da me hočejo razkričati nasprotniki kot sovražnika šoli. Ne vedo, da imam za moje večletne delovanje na korist šoli od c. kr. okrajnega šolskega sveta pismeno pohvalo, s katero se lahko na prsi trkam in katero sem že prej zaslužil nego je zdaj okrajni glavar gospod Jagrič v Črnomelj prišel. Iz aktov je razvidna nepobitna istina, da sem vseh 11 let na korist Metliške šole delal, lastno-ročno pisal, prepisaval, odpravljal in nikdar nobene nagrade zahteval.

„Mlad fant“ je tedaj resnico pisal od kraja do konca trdeč, da sem delal in pomogel, ako se mi ni vse in povsod posrečilo, ni krivda moja, ampak semtertja Vaša.

Ne zamerite, ako se bodem zopet lotil zdravniškega vprašanja. Kamnik ima 3 zdravnike, Loka 2, **zakaj** pa ne bi Metlika imela jednega graduirane zdravnika? in ne zaradi Sallokerja, temveč zaradi Metličanov in okoličanov s hrvatskimi občinami čez 30.000 duš mora priti. Dr. Fon je javno rekel, kaj zasluži tak zastop, ki si ne zna ali neče priskrbeti zdravnika. **Na delo** tedaj.

Slišal sem iz gotovega vira, da nekateri bolniki g. Sallokerja zama na pomoč kličejo, tako sta umrla dva moža in pred 14 dnevi žena na porodu z otrokom vred, ker zvani in lepo prošeni Salloker je odbil svojo pomoč. Za božjo voljo, kaj bo to?

Moje srce je povsod slovensko bodisi v društvu, pri sodišči ali v šoli, pa tudi v III. razredu, povsod „spodobno“ govorim. Dokažite nasprotno z besedami, če ne, ste zlobni obrekovalci.

Volitve v deželni zbor l. 1877 se nemam jaz stiditi. Stid naj bo vseh onih, kateri so denarje davali, prejeli in volilce s kupovanjem glasov i drugimi sredstvi korumpirali, najbolj se pa naj stidijo oni, ki so to volitev hvalili in potrdili! Dosta sem bil razkril, baš najhujšim nemčurjem v obraz metal razne sleparije, ali vrana vrani oči ne izkoplje!

Mene Metliška godba toliko stane, kakor katerega Vas, in če mene ne bi bilo, svirala bi samo madžarske, ciganske, laške in Höher Peter komade. Vprašajte prvega kapelnika g. Goloba, kdo mu je 13 slov. hrvatskih komadov prinesel. — Pa ko bi Vi svojo ulogo bolje razumeli, ne bi trpeli, da se pri velikih mašah svira plesna in gledališna, ampak svirala bi se lepa cerkvena godba! Z Bogom!

Anton Navratil, rojen Metličan.

Domače stvari.

— (Dokaz slovanske vzajemnosti) podali so nam zopet Čehi. Občni zbor društvene sladkornice v Dolenim Cetnem določil je namreč našemu narodnemu domu dar 50 gld. — Da bi mej Slovenci bilo vsaj primerno toliko požrtvalnosti za domače naše zavode.

— (Poljedelsko ministerstvo) dalo je kmetijske družbe osrednjemu odboru za pokrajinsko razstavo v Krškem 200 gold. na razpolaganje.

— (Iz Postojine) se nam poroča, da je c. kr. okrajni glavar g. Globočnik blagajniku tamošnje Čitalnice poslal sledeči dopis: Der Gefertigte zeigt hiemit seinen Austritt aus dem Čitalnica-Vereine an. Adelsberg am 24. August 1884. A. Globočnik l. r. Častiti g. glavar, katerega osobno vsak čista, kdor ga le količkaj pozna, je storil s tem, da je izstopil iz jedinega narodnega društva v Postojini, važen korak. Mi nemamo pravice očitati mu, da je še član ultra-nemške kazine v Postojini, obžalovati pa moramo, da je zapustil narodno ogajišče. Če je res, kar se govori, da je povod temu izstopu nameravano izključenje najnovejšega dnevnika iz čitalnice, potem smo res že daleč prišli in „slovenski Wochenblatt“ ima pri nas že tako ulogo, kakor znani „Gessler-jev klobuk“. Morda bode konec tudi pri nas tragičen!

— (Slovenec) v kraljevini italijanskej (Rezijancev) je 26.646, tako vsaj računi g. Massone v svojej „Relazione sull' istruzione popolare nella provincia di Udine per l' anno 1882—83“.

— (V saboru hrvatskem) so v večernej seji 27. t. m. žandarji odveli še dra. Tuškana iz zbornice. D. Merijan Derenčin je izjavil, da ga ne bo več v zbornico. Dr. Fr. Marković dal je v imenu nezavisne narodne stranke izjavo, da se tudi slednja ne bode več udeleževala saborskih sej. Jednako se je izjavil dr. Erazem Barčič v imenu stranke prava. Vsi člani obeh opozicij zapustili so potem zbornico, ki je torej pravcati „Rumpfparlament“.

— (Prvi vagon ovočja) iz Slovenskih goric natovorili so 20. t. m. v Spielfeldu ter odpeljali v Lipsko. Vagon bil je z venci opletan.

— (Slovstvo.) Krajevni šolski svet v Črnomlju izdal je: „Letno sporočilo štirirazredne deške in dvorazredne dekliške šole v Črnomlju 1884.“ Za uvod je spis narodnega učitelja, gosp. Fr. Šetine: „Janez Vrlin. Nekaj v pouk in kratek čas.“ Kaže se v njem mladenič, dovršivši domačo šolo, kako uporablja prejete nauke pri živinoreji in sadjarstvu. Šolske mladine je bilo to leto v šoli Črnomeljski 591.

— (Razpisana) je učiteljska služba na jednorazrednici v Poljanah. Plača 400 gold. in stanovanje. Prošnje do 12. septembra t. l. na okrajni šolski svet v Rudolfovem.

Telegrama „Slovenskemu Narodu“:

Arad 29. avgusta Cesar semkaj dospel ob 5^{1/2} uri zjutraj in bil po vojaških, cerkvenih in civilnih dostojanstvenikih na svečano okrašenem kolodvoru vsprejet. Na kolodvoru kakor tudi mej uhodom v bogato olepšano mesto pozdravljala ga je navdušeno mnogobrojno občinstvo. Na županov nagovor na kolodvoru odgovoril je cesar: „Prav rad bodem nekoliko dnij v ozidji mesta, ki je tolikrat pokazalo svojo

polnosti in vsa znamenja, katera so pripravna in potrebna jedinemu jeziku vseh ljudij po vesoljnem svetu. V uvodu te spomenice se omenjajo najprvo dobički in koristi, katere bi donášal vsem ljudem jedini jezik in se naštevajo mnoge težave in razne poskušnje, katere so jezikoslovci imeli, da so izumeli svetovni jezik. Najnovejšo iznajdbo svetovnega jezika „nove latinščine“ spomenica prav o kratkem zdela in zavrže. Omenja le dva stavka in sicer: „Jaz sem tramvajski sprevodnik“, kar se v novej latinščini glasi: „Sum conductor tramviae in kje je pošta?“ s prestavo: „Ubi est post?“ Svetovna nemščina se imenuje „Nemški skopljenec (Eunuh)“, kateri ni zmožen za plodbo akoravno se mu nemško ljudstvo prav lahko in drugi narodi lažje, nego nemškemu jeziku, priučé. Z malimi besedami se toraj odpravi in zavrže svetovna nemščina. Nazadnje se volapük kot „popolna in jedina zveličavna ideja“ mejnarodnega vesoljnega jezika imenuje in raztolmači. Za vzgled nam navaja ta spomenica basen v vseh treh svetovnih jezikih. Iz te basni omenjamo le prvi stavek, kateri se v našem jeziku, v milej slovenščini glasi

„Imaš-li večjega dobrotnika mej živalimi, nego mene? vpraša čebela človeka.“ V svetovnej nemščini se glasi ta stavek: „Hast du einen grosser woltäter unter die tirs als mich? das bine fragte den mensch.“ V svetovnej latinščini: Las-at una grandio beneficora inter les animales vam ma? interrogat le apla gomona.“ Najkrasnejše in v popolnej kolobociji nam podaje ta stavek volapük: „Li — labol benodeli gletikum bevinims ka obi? äfäkom meni bien.“ — Na koncu spomenice se izraža upanje, da bi se gaslo v volapük „Menade bal püki bal“ t. j. Jedinega človeštva jedini jezik, kmalu uresničilo in v kri in meso samojedinega naroda na svetu zašlo. Ako si ta stavek znane basni v vseh treh jezikih natanko in primerjaje ogledamo, zapazimo takoj, da je nova nemščina rojeno dete svojega pravega nemškega očeta s šepavimi nogami in pohabljenimi rokami. Ta jezik je nekako takošen, kakor ga govoré dandanes tujci, bodisi že Madžari ali Slovenci, kateri se v šolah neso naučili po slovnici temeljito nemškemu jeziku in pravopisu. Ta

mešanica bi bila res pravi pangermanizem na našem že itak narobe svetu.

Svetovna latinščina je zmes latinskih, francoskih in nekaj družih. „Una . . . beneficora, ma . . .“ in „gomona“, ti četrti skloni nas spominjajo na grški akusativ, kakor Marathona. Še bolj čudna zmes, prava čobodra samih spakedranih in nepomenljivih besedij, smešen, a mojstersk in klasičen jezik je pa volapük. Volapükovci so menda iz vseh jezikov pobrali razne zloge in sestavili po svojem mnenju — popolen in klasičen svetoven jezik. Tak, in znabiti še nekoliko lepši jezik so govorili nekđaj naši rokovanjaci. Na primer: „Ti si grile, privolhav si nas v šrecenco pertanat; ti si naj birgav!“ t. j. Ti si brič, prišel si nas v vječo spraviti; ti si naj poslušal. (J. Jurčič: Rokovanjaci, stran 143.) Le škoda za trud in težave modrih jezikoslovskih glav. — Niti jeden narod na svetu se ne bode poprijel svetovnega volapüka. Slovenci imamo sicer posebno nadarjenost za priučenje raznih jezikov, a v takej jezikovnej sodrgi se ne bomo urili, a volapük, to nesrečno dete bo ostalo sirota vse žive dni, ker ima za svojega očeta — duhovna.

Laština in tisk „Narodne Tiskarne“.